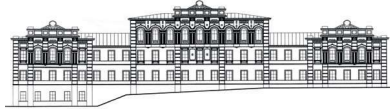

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БАЛКАНІСТИКИ БОЛГАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
ПОЛЬСЬКЕ ТОВАРИСТВО НАУК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ХХІ СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

17–18 квітня 2025 р.

У 2 частинах

Частина 2

Харків, ХДАК, 2025

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 21.03.2025 р.)

Відповідальна за випуск:
Н. О. Рябуха

Редакційна колегія:

Рябуха Н., д-р мистецтвозн., доц., в.о. ректора ХДАК, голова оргкомітету;
Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК;
Василенко О., аспірант, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів
і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничого відділу ХДАК;
Афенченко Г., канд. соціол. наук, доц. ХДАК;
Бевз Н., канд. філос. наук, доц. ХДАК;
Бірюва О., канд. іст. наук., доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, нач. відділу міжн. зв'язків, доц. ХДАК;
Булах Т., д-р наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Гіголаєва-Юрченко В., канд. мистецтвозн., ст. викл. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних
комунікацій ХДАК;
Косачова О., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Любченко О., студ. ХДАК;
Мірошниченко В., канд. культурології, ст. викл. ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Радько О., канд. психол. наук, доц. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шарпило М., аспірант ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали міжнар. наук.
конф. молодих учених, 17–18 квітня 2025 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. Н. Рябухи
та ін. — Харків : ХДАК, 2025. — 304 с.

УДК [008+316.77] (063)

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ДОКУМЕНТНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

V. Kudlai, M. Kladitin

ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN PRESERVATION OF DOCUMENTARY HERITAGE IN UKRAINE

Аудіовізуальні документи є важливим джерелом культурної спадщини, тому їх збереження набуває особливого значення. Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів України (далі — ЦДАЕА) активно впроваджує сучасні інформаційні технології, що значно підвищує ефективність роботи з документами.

Україна історично пройшла шлях від аналогових технологій (кіноплівки, магнітні носії, фотонегативи) до цифрових платформ, які забезпечують надійність, довговічність і зручність доступу до архівних документів. Традиційні аналогові носії, такі як магнітні стрічки чи кіноплівка, є менш стабільними із часом і піддаються фізичному зносу, що робить їх непридатними для довготривалого зберігання. Цифрові технології, навпаки, дозволяють підтримувати стабільну якість документів, незалежно від терміну їх зберігання.

Табл. 1

Порівняння аналогових та цифрових технологій у збереженні документів*

Показники	Аналогові носії	Цифрові носії
Термін зберігання	до 50 років	понад 100 років
Якість документів	погіршується	стабільна
Швидкість доступу	низька	висока
Пошук інформації	складний	простий
Витрати на зберігання	високі	середні

*Джерело: за матеріалами вебсайту ЦДАЕА України (<https://tsdaea.archives.gov.ua>)

Аналіз таблиці свідчить про значні переваги цифрових технологій. Вони дозволяють не лише краще зберігати матеріали, але й швидко знаходити потрібні документи, забезпечуючи широкий доступ громадськості.

Табл. 2

Динаміка цифровізації фондів ЦДАЕА (2021–2024 рр.)*

Рік	Загальний фонд	Цифровізовано	Частка цифрових документів (%)
2021	55000	12000	21,8 %
2022	60000	18000	30,0 %
2023	65000	30000	46,1 %
2024	70000	45000	69,2 %

*Джерело: за матеріалами ЦДАЕА України

Дані таблиці підтверджують позитивну динаміку цифровізації архівних матеріалів. Особливо важливо, що цифровізація забезпечує не тільки збереження матеріалів, але й підвищує доступність документів для дослідників, освітян та широкої громадськості.

Аналіз діяльності архіву в умовах війни свідчить про істотне зростання кількості джерел формування Національного архівного фонду (далі — НАФ) аудіовізуальними документами. До повномасштабного вторгнення РФ в Україну співробітники архіву спрямовували значні зусилля на виявлення нових джерел комплектування аудіовізуальних фондів. Однак після широкомасштабного вторгнення кількість таких джерел суттєво збільшилась, що пов'язано з активізацією участі громадськості в документуванні трагічних подій. Тільки за період із січня по жовтень 2023 року було укладено 51 договір із власниками аудіовізуальних документів, що значно перевищує аналогічні показники довоєнного періоду.

Одним із головних чинників цього зростання стала широка доступність інформаційних технологій, які дозволяють миттєво створювати та поширювати аудіовізуальні матеріали за допомогою мобільних телефонів, соціальних мереж та хмарних сервісів. Це не лише спрощує фіксацію подій, а й полегшує передання матеріалів до архівів, що робить архіви більш відкритими та інтегрованими в суспільство.

В умовах війни архів активно поповнюється матеріалами, створеними очевидцями та учасниками подій — цивільними громадянами, волонтерами, жителями тимчасово окупованих територій. Особливою групою стають документи, створені військовослужбовцями, які фіксують реалії війни безпосередньо з місця подій. Це дозволяє архіву зберегти автентичні свідчення про важливі історичні події та подальше використання їх для наукових, освітніх та суспільних потреб.

З початку повномасштабної війни на експертизу цінності до архіву надійшло 9584 аудіовізуальних документи. Із них за результатами експертизи відібрано до НАФ 4588 одиниць зберігання, включаючи фотодокументи, відеодокументи та фонодокументи. Це яскраво демонструє значущість технологій експертизи та цифрового архівування у збереженні історичної спадщини.

Ще одним важливим аспектом діяльності архіву є створення документів самими співробітниками архіву. У 2022–2023 роках архівісти активно документували події, що дозволило збільшити фонд на 327 фотодокументів та дві одиниці відеоматеріалів. Крім цього, архівісти виконали значну роботу з виявлення та відбору відеоматеріалів з відкритих джерел. За цей період сформовано 8 одиниць обліку, що включають 30 одиниць зберігання з відеодокументами, які відображають реалії війни.

Отже, інформаційні технології не тільки підвищують оперативність та ефективність роботи архіву, але й активно сприяють формуванню документної бази для збереження історичної пам'яті України. Подальший розвиток і впровадження сучасних технологій залишаються важливими завданнями, які забезпечать довгострокове збереження, доступність та популяризацію документної спадщини.

Представлене дослідження демонструє комплексний аналіз впливу інформаційних технологій на процеси збереження документної спадщини, на прикладі ЦДАЕА України. Інформаційні технології є важливим фактором для збереження та ефективного використання документної спадщини України.